

EURO-MEDITERRANEAN HUMAN RIGHTS NETWORK
RÉSEAU EURO-MÉDITERRANÉEN DES DROITS DE L'HOMME
الشبكة الأوروبية - المتوسطية لحقوق الإنسان

18/11/2013

Ελλάδα-Τουρκία : « Η διαδρομή είναι επικίνδυνη, υπάρχουν άνθρωποι που χάνουν τη ζωή τους»
Η σοβαρότητα της κατάστασης - Τα όρια των Ευρωπαϊκών πολιτικών μετανάστευσης

Η ενίσχυση των ελέγχων στα Ελληνοτουρκικά σύνορα εξαναγκάζει ανθρώπους που εγκαταλείπουν χώρες, που πλήττονται από πολέμους και συρράξεις, να επιλέγουν όλο και πιο επικίνδυνους δρόμους διαφυγής. Οι μετανάστες και οι μετανάστριες που καταφέρνουν να περάσουν τα Ευρωπαϊκά σύνορα γίνονται συχνά θύματα επαναπροωθήσεων και όσοι/όσες φτάνουν στην Ελλάδα, κρατούνται συστηματικά κατά την άφιξή τους σε απάνθρωπες και εξευτελιστικές συνθήκες. Και ενώ καθίσταται επιτακτική ανάγκη να σταματήσουν οι πρακτικές ποινικοποίησης και να γίνει μια στροφή προς τη δημιουργία δομών υποδοχής, η Ευρωπαϊκή Ένωση απαντάει με ενίσχυση των μέσων για τον έλεγχο των συνόρων και τον εντοπισμό των μεταναστών.

Τα παραπάνω αποτελούν γενικές παρατηρήσεις στις οποίες κατέληξαν οι οργανώσεις μας ύστερα από μια διερευνητική αποστολή σε Ελλάδα και Τουρκία. Μετά από επισκέψεις σε κέντρα κράτησης και συζητήσεις με πρόσφυγες και μετανάστες η αντιπροσωπεία μας εντόπισε μια σειρά από σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που λαμβάνουν χώρα στα σύνορα. Κανένας από τους φορείς οι οποίοι συμμετέχουν ή εμπλέκονται στα διάφορα στάδια ελέγχου της μετανάστευσης και τους οποίους συναντήσαμε κατά τη διάρκεια της αποστολής μας, δεν μπορεί να αγνοεί αυτήν την κατάσταση.

Στην Ελλάδα, αφθονούν μαρτυρίες **θυμάτων επαναπροωθήσεων που γίνονται από την Ελληνική ακτοφυλακή** και λαμβάνουν χώρα είτε στη θάλασσα είτε σε Ευρωπαϊκό έδαφος.¹ Οι άνθρωποι αυτοί δεν εμφανίζονται στις στατιστικές. Η αντιπροσωπεία μας μίλησε με αρκετούς από αυτούς τους « αόρατους » ανθρώπους, οι οποίοι μας περιέγραψαν λεπτομερώς τις εμπειρίες τους σχετικά με τη βία που δέχονται από όργανα του λιμενικού σώματος που τους κακομεταχειρίζονται (συμπεριλαμβανομένων έγκυών γυναικών και παιδιών), κλέβουν προσωπικά τους αντικείμενα (κοσμήματα, χρήματα, κινητά τηλέφωνα), πετούν διάφορα έγγραφα ταυτοποίησης στο νερό, ενώ συχνά ρίχνουν με τη βία και τους ίδιους αυτούς τους πρόσφυγες και μετανάστες/ μετανάστριες στη θάλασσα προς τα Τουρκικά παράλια.

Ο νέος νόμος για την αναμόρφωση της Ελληνικής νομολογίας σχετικά με τη μετανάστευση και το άσυλο η εφαρμογή του οποίου βρίσκεται σε εξέλιξη, υποτίθεται πως στοχεύει στην αντιμετώπιση των συστηματικών αποτυχιών για τις οποίες η Ελλάδα έχει καταδικαστεί κατά κόρον από τα Ευρωπαϊκά δικαστήρια. Στην ουσία όμως, η μεταρρύθμιση αυτή μόλις και μετά βίας καταφέρνει να συγκαλύψει την κακοφωνία που επικρατεί σχετικά με το ποιος φέρει την ευθύνη της κατάστασης από τη στιγμή που

¹ Σχετικά με τις επαναπροωθήσεις και τις συστηματικές παραβιάσεις δικαιωμάτων προσφύγων στο Αιγαίο και στα Ελληνοτουρκικά σύνορα βλ την πρόσφατη έκθεση της Γερμανικής ΜΚΟ Pro Asyl. « Pushed back, systematic human rights violations against refugees in the Aegean sea and at the Greek Turkish borders », Pro Asyl, Νοέμβριος 2013

http://www.proasyl.de/fileadmin/fm-dam/1_EU_Fluechtlingspolitik/pushed_back_web_01.pdf

εντοπίζονται οι μετανάστες και οι μετανάστριες σε ελληνικό έδαφος. Όσες και όσοι καταφέρουν να παραμείνουν σε αυτό, -ανάμεσα τους και ασυνόδευτοι ανήλικοι -, **κρατούνται συστηματικά από τις αρχές** για όσο διάστημα χρειαστεί μέχρις ότου να ολοκληρωθεί η διαδικασία ταυτοποίησής τους. Την ίδια στιγμή η Ελλάδα καταδικάστηκε πρόσφατα για την κράτηση ασυνόδευτου ανήλικου. Σε όσους/-ες αφήνονται ελεύθεροι οι ελληνικές αρχές εκδίδουν ένα έγγραφο σύμφωνα με το οποίο δεν έχουν κανένα δικαίωμα εγκατάστασης στην Ελλάδα, αλλά αντίθετα υποχρεούνται να την εγκαταλείψουν σε διάστημα 30 ημερών. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι τα ποσοστά αναγνώρισης διεθνούς προστασίας παραμένουν πολύ χαμηλά και οι ρατσιστικές επιθέσεις αυξάνονται διαρκώς.

Ανθρωποι προερχόμενοι από το Αφγανιστάν, το Ιράκ, τη Σομαλία, το Σουδάν, την Ερυθραία, τη Συρία, την Παλαιστίνη, παγιδεύονται ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία. Και οι δύο χώρες, με την υποστήριξη της Ευρώπης, χρησιμοποιούν την παρουσία αυτών των πληθυσμών ως δικαιολογία για την επιβολή όλο και περισσότερο κατασταλτικών πολιτικών ελέγχου στα σύνορα.

Παρόμοια είναι και η κατάσταση στην Τουρκία. Η ψήφιση ενός νόμου για τους αλλοδαπούς και για την παροχή διεθνούς προστασίας που θα τεθεί σε ισχύ τον Απρίλιο του 2014, δεν μετριάζει τους φόβους που εκφράζουν οργανώσεις κυρίως ως προς την εξέλιξη των ισχύων πρακτικών αλλά και την επιμονή της Τουρκίας στη διατήρηση της γεωγραφικής ρήτηρας όσον αφορά στη Συνθήκη της Γενεύης του 1951. Σύμφωνα με αυτή τη ρήτρα, αποκλείονται από το άσυλο όσοι και όσες δεν είναι Ευρωπαίοι υπήκοοι. Προάγγελος μεγάλης προόδου, ο νέος νόμος δεν κάνει κάτι παραπάνω από το να αναπαράγει πολλές από τις νομικές αδυναμίες που ήδη υπάρχουν στο Ευρωπαϊκό δίκαιο (αύξηση διαδικασιών ταχείας εξέτασης των αιτημάτων για άσυλο, κράτηση όσων βρίσκονται εν αναμονή της απέλασής τους ως και 12 μήνες). Οι μεταρρυθμίσεις αυτές είναι ενδεικτικές της **« Ευρωπαϊκής » στροφής που παίρνει η Τουρκία χωρίς να σέβεται τις διεθνείς υποχρεώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα**: δύσκολη πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου ιδιαίτερα για τα άτομα που βρίσκονται έγκλειστα σε κέντρα κράτησης, έλλειψη νόμου που να προστατεύει τα προσωπικά δεδομένα, κράτηση ανηλίκων και οικογενειών, μη πρόσβαση σε νομική συνδρομή. Επιπλέον από τις πρώτες κιόλας αφίξεις οι Τουρκικές αρχές έχουν βίαια επιστρέψει πίσω στη Συρία εκατοντάδες Σύρους πρόσφυγες. Η φιλοδοξία της συγκεκριμένης μεταρρύθμισης βρίσκει εμπόδια στις δομικές ελλείψεις της Τουρκίας ως προς τις διεθνείς υποχρεώσεις της. Βρίσκει όμως επιπλέον εμπόδια από τι στιγμή που **η Τουρκία αναγκάζεται να φέρει την τελική ευθύνη για τους ανθρώπους αυτούς στους οποίους δεν δίνεται η δυνατότητα να εισέλθουν στη Ευρώπη με νόμιμο τρόπο**.

Ποιος ο ρόλος της Ευρώπης ; Τι θέση παίρνει ο οργανισμός της Frontex και πίσω από αυτόν οι Ευρωπαϊκοί θεσμοί από τι στιγμή που είτε είναι μάρτυρες είτε συμμετέχουν έμμεσα σε αυτές τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων ;

Όπως και στην περίπτωση της Λαμπεντούζα η Ευρωπαϊκή Ένωση πρότεινε στην Ελλάδα μια βοήθεια, η οποία προσανατολίζεται ουσιαστικά στην ενίσχυση της πολυετούς πλέον παρουσίας του Ευρωπαϊκού οργανισμού ελέγχου των συνόρων, Frontex, τόσο στα υδάτινα όσο και στα χερσαία Ελληνοτουρκικά σύνορα. Η παρουσία της Frontex δεν έχει ακόμη αλλάξει ούτε τις συνθήκες υποδοχής των μεταναστών, ούτε την επικινδυνότητα αυτής της μεταναστευτικής διαδρομής. Αντ' αυτού οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα σύνορα συνεχίζονται.

Όσο για την Τουρκία, η ιδιαίτερα ανησυχητική κατάσταση των μεταναστών και μεταναστριών εκεί, δεν φαίνεται να αποτελεί εμπόδιο στην διαπραγμάτευση ενός συμφώνου επανεισδοχής ανάμεσα στην Ε.Ε. και την Τουρκία, στην χρηματοδότηση της κατασκευής χώρων κράτησης, ούτε ακόμα στην προοπτική συνεργασίας ανάμεσα στις Τουρκικές αρχές και την Frontex.

Τις τελευταίες εβδομάδες, η τραγωδία στα ανοιχτά της Λαμπεντούζα φαίνεται να αφύπνισε τις συνειδήσεις σχετικά με τα δεινά των μεταναστών και μεταναστριών στην προσπάθειά τους να φτάσουν

σε Ευρωπαϊκό έδαφος. Η Ευρωπαϊκή Ένωση σχεδιάζει αυτή τη στιγμή να αυξήσει τη δύναμη της Frontex για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης. Ωστόσο, οι οργανώσεις μας δεν έχουν σταματήσει να επαναλαμβάνουν πως τα δεινά των μεταναστών και μεταναστριών και οι επικίνδυνες διαδρομές που παίρνουν είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την έλλειψη εναλλακτικών πρόσβασης στο Ευρωπαϊκό έδαφος και με τις ανεπαρκείς συνθήκες υποδοχής τόσο στο εσωτερικό όσο και στα εξωτερικά σύνορα της Ευρώπης.

Η ενίσχυση του ελέγχου των συνόρων δεν σώζει ζωές αντίθετα οδηγεί στην παραβίαση βασικών δικαιωμάτων – αν όχι στο θάνατο – ανδρών, γυναικών και παιδιών.

Η έκθεση της αποστολής θα κυκλοφορήσει το πρώτο τρίμηνο του 2014.

FIDH, EMHRN, Migreurop

Επικοινωνία

Anitta Kynsilehto, REMDH : Ευρωμεσογειακό Δίκτυο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Αγγλικά, Γαλλικά, Φινλανδικά) : 00 358 (0) 40 190 4293

Eva Ottavy, Migreurop (Γαλλικά, Αγγλικά) : 0033 (0) 1 53 27 87 81

Ρεγγίνα Μαντανίκα, Migreurop (Ελληνικά, Γαλλικά, Αγγλικά) : 0030 (0) 69 37 96 00 81

Osman İşçi, Human Rights Association (İHD)-EMNHR and FIDH (TR, Αγγλικά) + 90 530 233 41 15

ΜΚΟ που συνυπογράφουν το δελτίο τύπου

ABCDS Oujda (Μαρόκο), AMDH (Μαυριτανία), AMDH (Μαρόκο), AME (Μάλι), ARACEM (Μάλι), ARCI (Ιταλία), CIRÉ (Βέλγιο), CNCD 11.11.11. (Βέλγιο), Fasti (Γαλλία), GADEM (Μαρόκο), GISTI (Γαλλία), GRAMI AC (Δίκτυο με βάση το Καμερούν), Justice Without Borders for Migrants (Ευρω-Αφρικανικό Δίκτυο), La Cimade (Γαλλία), LDH Βέλγιο, Progress Lawyer Network (Βέλγιο)